

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden

▲ KIADÓHIVATALBAN
hová
■ lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
■ az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adóznak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hozva vagy vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Tyilltöz sora 15 kr.

A király látogatása.

Ő Felségének Hunyadmegye küldöttségéhez intézett kegyelmes szavai Magyarország erdélyi részeinek lakóit örömmel tölthetik el, közeli kilátásba lépén helyezve felséges királyunk megjelenése „a szép Erdélyben.” — A királyi látogatás ceremonialis részei között nem egy nagyfontosságú nyilatkozat is tetetett s ha már Aradon is a különböző küldöttségek a legkegyelmesebb jóindulat kifejezése mellett oly fontos és mély értelmű intéseket nyertek, mennyivel inkább kívánhatjuk és várhatjuk mi erdélyrészek Ő Felségének eljövételét, kiknek a királyi látogatás évtizedekre kiható eseményt képez.

Évek hosszú sora telt el, mióta a magyar királynak az erdélyi bérczek lakói saját földjükön bemutatták hódolatukat. De az utóbbi ünnepélyes hódolat-nyilvánítás nem lehetett oly általános, az ezt megelőző pedig nem volt a mostani szabad állampolgárok szabad nyilatkozata. Annál inkább örvendhetünk tehát, hogy Hunyadmegye küldöttségének üdvözlete alkalmat adott ily magas nyilatkozatra, mely remélünk engedi, hogy mi erdélyiek is felséges urunk körül általánosan, mindnyájan összegyülekezhünk s egy szívvel-lélekkel bemutathatjuk hódolatunkat.

Am a felséges ur nem csak a hódolat őszinte nyilvánulásait jön meghallgatni. Bizonyára érdekelni fogja a birodalom ezen keleti bástyájának politikai, társadalmi, művelődési és közgazdasági helyzete. Messze kiterjedő figyelmé mit sem hagy észrevétlenül. Hamar föl fogja ismerni viszonyainkat s mi nem fogunk Potemkin-féle képeket állítani fel. — Hogy haladtunk igen sok tekintetben, azt összehasonlítás után, kitűnő emlékező tehetségénél fogva, el fogja ismerni bizonyára legkegyelmesebb urunk. De vajlon a haladást elegendőnek

fogja-e találni minden téren? azt magunk is nagyon kétségesnek hisszük. Nagyobb egyetértéssel, több kitartással, alaposabb tanulmányokkal és kellő takarékossgal többet lehet, többet kellene elérnünk. — Megengedjük, hogy sok körülmény hat zsbabasztólag reánk. Politikai helyzetünk, nemzetiségi és vallási szakadozottságunk, anyagi létünk javulásának ingadozása bizonyos befolyást gyakorolnak — számbeli kisebbségünk felismerése mellett — arra, hogy némi aggodalommal és bizalmatlansággal teszünk egy-egy lépést előre. Innen van, hogy nagy Magyarország fiai már több tekintetben tulszárnyaltak bennünket, addig mi még csak gondolkozunk s pessimizmusunkban az esélyeket számítjuk, melyek e vagy ama lépésünk biztosságát megingathatják. Különösen áll e viszony a megyék vidéki lakosságára. Oly nehezen, majdnem ólomsúlyal halad hol előre, hol hátra a dolgok folyamata. Nem is irigyelni való bizony sok helyt a magyar birtokosok helyzete. Részből azonban ők maguk okai a bajoknak; legtöbb helyt nincs egyetértés, kölesönös bizalom egymás irányában. Nem is támogatják egymást kellőleg, legtöbbször csak maguknak élnek. Akad néha olyan birtokos, ki nem él ugyan magának, hanem aztán annál többet is követel maga részére a többi rővására. A falu ügyeit hadd igazítsa a jegyző, meg a bíró. Persze a bírót a pápa vezeti, a pápa pedig szeret most politikai tényező lenni a „Gazetta”, „Tribuna” stb. szellemében. Mit ér aztán, ha az állam iskolát tart fenn, de az oláh bíró nem szorítja reá a szülőket, hogy tanulásra adják fiaikat, míg azalatt már a pápa felépíti hivi segítségével iskoláját s oda viszi publikumát. Mit ér minden nemzeti és hazafias érzület, ha a legtöbb birtokos annak tetteben soha kifejezést nem ad s nem igyekszik megnyerni az annyiszor reá szorult, vele élő népet. Mit ér a közigazgatás annyi rendelete, in-

tezkedése, ha a birtokosság sok tagjában nincs meg a cselekvési hajlam, csak a negatív kritika s a végtelen panasz. Pedig van tere elég, volna segítségé minden szépre, jóra a közigazgatásnál, s ha tovább kell menni, a kormánytól, mindenestre pedig a könnyen lelkesülő társadalomban.

Reméljük azonban, hogy azon törekvés, miszerint Ő Felségének megelégedését lehetőleg kinyerhessük, helyesebb irányban fogja a tevékenységet felbreszteni, mi annál is inkább szükséges, mert anyagilag saját magunknak is hasznára fog válni.

— A törvényhatóság városok tanácskozásainak minősítése. Egy előfordult eset alkalmából kérdés intéztetett a belügyminiszterhez az iránt, hogy a törvényhatósági joggal felruházott városok tanácsnokaitól, kikről a minősítési törvényben említés téve nincs, minő minősítés követelendő. A belügyminiszter kimondotta, hogy a törvényben az említett állások betöltésére megkivántató minősítés azért nem iratott elő, mert a városi tanácsbeli állásoknál tekintettel kellett lenni az autonóm városi közigazgatásnak többnyire jelentékeny gazdasági körére, s ezért csak a fővárosi s itt is csak a jogi és közigazgatási szakosztályok élén-álló tanácsnokokra nézve állapított meg a jogszaki qualificatio. Ez elvek különben a képviselőház részéről elfogadott bizottsági véleményben indokoltan ki lönek fejte. Egyébiránt, jelzi meg a miniszter, a törvény nem állja útját annak, hogy a városok, midőn a pályázatot kiírják, a jogszaki qualificatiót meg ne kívánják azon tanácsnoki állásokra vonatkozólag, s ki ne mondhatnák, hogy azon pályázók, kik közigazgatási qualificatióval bírnak, az ezzel nem bírók felett előny biztosítatik.

— A közigazgatási gyakornokok hatásköre. A belügyminiszter felvilágosítást kért az iránt, vajjon a szolgabírák mellé szolgálattételre beosztott közigazgatási gyakornokok hivatalos teendőket szolgabírói helyettesi minőségben teljesíthetnek-e? Különösen pedig, hogy főlhatalmazhatók-e oly hivatalos teendők végzésére, melyeknek folyamán valamely egyén letartóztatásának, tehát a szabadságvesztésének elrendelése is bekövetkeztetik? Válasz: A közigazgatási gyakornoki állások szervezésének az szolgál-

TÁRCZA.

A . . . emlékkönyvébe.

Ki egykor legszebb női kincsedet
Méltatlantól rabolni engedéd:
Osztozva sorsod néma bánatán,
Szivem szerelme, vágya visz feléd . . .

Búval, gyönyörrel érted égek én . . .
Szivedben még sok drága kincs vagyok . . .
Osztozva sorsod néma bánatán,
A mult idő ne fájjon oly nagyon . . .!

Ötvenespusztai Zandirhám.

A somkerekki tó . . .

— Ballada. —

Somkerekki nagy tó ugy-ugy suttog halkan:
„Hej azon az égen de fényes csillag van,
Oh, csak egyszer szállna forró kebelemre,
Soh'se vágya vissza a magas egekbe!”

. . . Somkerekki leány, egy viruló rózsza,
Oda ment fürödni a kristályos tóra —
Búja volt-e neki? ölte-e a bánat?
Soh'sem látta többé a szülői házat . . .

. . . Ifju halász legény, oly szomorú képe,
Fohászokodik fel a holdsugáros égre;

Három napig járja a kristályos tavat —
Negyednap, ötödnap — örökre ott marad . . .

. . . Somkerekki nagy tó suttog-suttog halkan:
„Hej, azon az égen sok fényes csillag van!
Szálljatok, szálljatok forró kebelemre —
Soh'sem vágytok vissza a magas egekbe!”

Csöndes nyári estén a csillagok hullnak.
Somkerekki tóra de sokan indulnak!
Méla furulya szó a nagy éjszakában —
S reggelre a csolnak ott lebeg — gazdátlan.

— — Végeznek legottan deres haju bírák,
Végzésüket vastag pergamenre írják:
„Heted napig tartson a penitencia,
Ne legyen az ajkon addig más, csak ima.

Örege és ifja a templomot járja.
Esküt tegyen minden a nagy bibliára —
S hogy az az átkos tó több lelket ne szedjen:
Nyolezad napra vizét lecsapolják egyben.” . . .

— Imádkoznak hat nap egy szívvel, egy szájjal,
Feküsznek istennel, kelnek bibliával;
Sirással-rivással mind-mind istent kérik:
„Segíts meg, hallgass meg örökön, mindvégig!”

. . . Heted napon éjjel, öreg bíró házat,
Iszonyuan tépik, haragosan rázzák.
Öreg bíró előtt egész világ tánczol —
Hjába olvas reá a nagy bibliából.

. . . Öreg bíró fia, oly fiatal, oly szép,
Hivogató szóra bizva — bátran kilép.
— Megragadják . . . huzzák . . . kiáltani nem mer . . .
— S ott a tón kapják meg nyolezad napon reggel.

— — Egész falu népe öltözik fel díszbe,
Bibliát, ásót fog mindenki kezibe.
Ugy mennek a tóra hosszúra nyúlt renddel,
— „Istenem, teremtem a te segélyeddel . . .!”

Megkezdik a munkát, ásnak, furnak, vágnak,
Mindeniknek arca oly halotti sáppadt.
Öreg estig ásnak, még sem látszik semmi,
Mintha most akarnák előlrol kezdeni.

Hangzik a vezényszó: „az isten nevében! . . .
Csak nem esik rajtunk meg ez a nagy szégyen!”
— Ujra ásnak, vágnak . . . a pap kezd imára . . .
Megmozdul, megrezdül a tónak hulláma . . .

Hullámra hullám kél . . . száz siró hang zokog,
„Oh hát megpihenni még itt lenn sem fogok?
Apám, édes anyám, lelkem jó testvérem,
Hagyjatok pihenni, ha pihenni tértem. —

Minket ér a csapás, mit a földre mértek,
Oh, hagyjatok békén, jobb ha baza tértek;
Tanítsátok egymást hinni, reményleni: —
— Üdvöt a halálban ne keressen senki! . . .

* * *

Somkerekki nagy tó most is suttog halkan:
„Hej, azon az égen de fényes csillag van!” . . .
— Csöndes nyári estén a csillagok hullnak —
A nagy tóra most is, de sokan indulnak!

Szabó Ferencz.

Ez utóbbi forrásból kevés remélhető, miután — a mint hallszik — néhány kivételével a többség különféle indokokból illetéket készült kivenni. Vannak azonban olyanok is, bár mennél többen lennének, a kik azért veszik ki, hogy összeállva szomszédokkal, házukhoz készíttessenek lámpát.

A világítási ügy feletti tanácskozás és nyolcz napok alatt véleményes jelentés tétele végett tek. Timár Károly, tisz. Predovicu Juon, tek. Herapey Károly, Juon Munteian Moise, Isai Oprisor urak és igénytelenségem személyében hattagu bizottmány küldetett ki, mely ülését f. hó 3-án megfogja tartani.

Sokan átlátván, hogy a világítás ügyének megtestesítése halasztást nem szenvedhet a város szépítési szempontjából, de leginkább a megingatott személy és vagyon biztonság helyreállítása érdekében, a városi tanács derék tagjai példáját követve, kijelentették, hogy ők is saját költségükön házukhoz lámpát készíttetnek, csak gázzal a város lássa el azokat.

E fennkölt gondolkozásu egyének hallomásom szerint következők: Tek. Timár Károly ur, méltóságos Veress Ferencné, tek. Kronberg János ur, t. Gál Ferencz, id. Reithoffer Alajos, Galy Károly, Budoczky János urak s több mások. De vannak olyanok is, kik szomszédokkal összeállva készek egy-egy lámpát kiállítani.

Kedves olvasó! ily lelkesedést, ily dicsérendő áldozatkésztséget nem lehet, nem szabad lehülni engedni a sok tanácskozás s az ügynek sok ide s tova facsarásával, tőke alapítása feletti töprenkedésekkel.

Kérve-kérem azért Vizakna sorsát intézőket, legyenek szivesek indítványomat elfogadni; eszközöljék, hogy a város világítási ügye azonnal megtestesíttessék! Mondják ki a képviselőtestületi gyűlésen, hogy folyó hó végén már a lámpáknak a bizottság által kijelölt helyeken állniok és világítaniok kell!!

A nyilvánosság elé apellálok, hogy e nem lehetetlen; csak akarat kell! — — —
„Minden nehéz utat legyőz az akarat” mondja hazánk jeles férfia Kölcsey Ferencz.

„Kezdj buzgón, s már sokra menél; halad a ki megindult, Mig porban fetreng a zsenge, gyáva erő.” mondja ismét hazánk egy másik jeles és kitünő férfia Vörösmarty. Akarat mellett parányi erő is csodálatra méltó dolgoknak szerzője lesz! . . .

Indítványom az, hogy hagyjunk fel most egyelőre a világítási-alap létrehozásával; fordítsunk Korizmies ur ömltsága által adott 300 frtot (a mi eddigi kamatával 350 frt), az idegen juhok taxáját (mi 5—600 frt évenként), és collectio utján bejövő összeget (mi remélhető, hogy 100 frt lesz) az azonnal életbe léptetendő világítás költségei fedezésére. Ezen három forrás összesen rendelkezésünkre adna mos 950 frtot. Ezen 950 frtból a bizottság által kijelölendő helyekre készíttessük meg a szükséges lámpákat, a hova egyes áldozatkész polgártársunk által készítrve nem lesznek. Az ily módon készíttendő lámpák száma 50 drbon felül nem menne s 8 frtjával drbját számítva 400 frtnál többre készíttetésök költsége nem rugna. A tanács tagjai és mások által készíttendő lámpák száma 16 lévén, összesen 66 lámpa számára lenne szükséges a város által adandó gáz; minek évi költsége egy drbot 5 frtjával véve 300 frt. Hetven frtot lehetne számítani a lámpagyújtó egyének díjazására.

Az egész jelenlegi kiadás eszerint lenne 800 frt. Tehát kegyes olvasó! van elég pénzünk a világításnak azonnali életbe léptetésére; sőt a 800 frt költséget levonva a 950 frt összegből, a város kikövezésére is maradna meg jelen alkalommal is 150 frt, a következő években pedig a juhtaxából befolyó 5—600 frtból fedeztetvén az évi 400 frtnyi petroleum kiadás, maradna meg mindig kövezésre 100—200 frt.

En akkor, midőn Vizaknán ezer meg ezer szempontból halasztást nem tőrőleg szükséges a világítás és kövezés létrehozása, gyakorlati ész és gondolkozással pártolója nem lehetek előbb az ezeket létrehozó és fenntartó alapok felállítási eszméjének. Nem lehetek azért is, mert az ily alapok sorsa bizonytalan is a jelen válságos időben; de még bizonytalanabb később, midőn nem tudjuk, hogy városunkra mi fog bekövetkezni, mert nemzetünk tagjai ezen ősi kis magyar városban hazafiai szívet lelket vérzően fognak és apadnak!

Ne szokotalodgassunk tehát többet, hanem tegyünk!! Tettben az élet. Gr. Széchenyiként: „Hol sok a szó, kevés a tett.”

A mig Róma tanácskozott, alkudott, addig Saguntum elesett. Bizonyítja ezt a történet, az idők, tettek e nagy tanuja.

Hannibal nem késedelmezett; akadályt nem ismerve foglalta el Sanguntumot, s hatott keresztül a pyrenaei hegyeken és az Alpeseken. Mi is nem késedelmezve, akadályt nem ismerve mehetünk keresztül városunk világítási ügyén; s eszközölhetjük: hogy Vizakna világíttatni fog!!

Szentkatolnai Bakk Endre.

LEVELEZÉS.

Maros-Ujvár, 1884. szept. 3.

Nem kiáltjuk ki örökkévalónak, de hiszünk a „műkedvelői kör” tartósságában, mely községünkben annyit buzgalommal alakult meg s mely napról-napra több érdekeltséget kelt maga iránt. A közönség hálásan vette a nyári szinkörnek közelebről történt javítását, nézőterének kényelmes és elegáns berendezését.

Folyó hó 2-án „Liliomfi”-t adták elő. Szigligeti ezen 3 felvonásos vígjátékának színrehozatala nagyon szépen sikerült; a kör állandó és lelkes előmenetelle teljes örömmel, bizalommal tölti el lelkünket.

A czimszerepet ifj. Géber Károly játszta; otthonosan és könnyen mozgott, ügyesen alakított szerepének változataiban. Akár fel is multa magát. Sajnáljuk, hogy közelebről elhagyja községünket s azon szinpadot, mely még ezután számára sok tapsot, sok elismerést termelt volna! Hja! Újleletet s munkát vár, Fehérvár is vár. . . Pásztor Gyula (Könyi, teledji fogadós) mint mindenkor, ugy ez alkalommal is meggyőzött arról, hogy jó színész, ki nemcsak deklámál, hanem lélektanilag tanulmányoz is. Boér Jani (Szilvási professor) jó tehetségű s ami legfőbb szorgalmas tagja a körnek. Csiszér (Szellemfi) telve humorral, egész otthonossággal játszott. Jelinek Kata (Camilla), Péterfi Mari (Mariska), Bogdánfi Katinka (Erzsi) szerepkörökben mindig derekasan megállják helyüket. Molnár János (Gyuri) iránt bizalmunk minden játékával fokozódik. Ugyanezt mondhatjuk Vlád Gizelláról is, kinek alakja és hangja kiváló előnyöket biztosítanak. Böszörményi Ida, Simon M., Tenki László kisebb szerepeiket könnyű felfogással játszották.

A közönség zsufolva megtölté a színházat. A színészeknek ugyancsak szórta a virágcsokrokat az élvezetes estéért, az ügyes előadásért, mely után fokozott kedvvel tartotta meg a szokásos táncmulatságot.

Szabadjon e helyen is a rendező urakat tisztelettel felkérni, hogy a szinpad közvetlen közelébe túlózó gyermek-sereg iránt intézkedni sziveskedjék. A nebuló-csapat a kilátást zavarja, susogásaival a játszókat feszélyezi. Nem értjük ide azon kisebb koru gyermekeket, kik már a II-dik felvonáskor mamájuk ölében félre bicezcent fölvel édes szunyadozva mutatják ki az előadás iránti érdekeltségüket.

Bánzatóvi Zandirhám.

Szabályrendelet a községi tenyészbikák érdekében.

(Vége.)

6. Azon községek, vagy csoportosult községek, melyeknek elévezetett bikájuk a szemlélo bizottság által alkalmatlannak nyilvánított, kötelesek 30, legfontosabb 90 nap alatt alkalmas tenyészbikáról gondoskodni; azt a szemlélo bizottság szakértői vizsgálata alá bocsátani s tenyésztésre csak a szemlélo bizottság által foganatosított megbélyegzés után lesz használhatóvá. Ott a hol községi tenyészbika beszerzési alap még nincs, tenyészbika beszerzési alap létesítendő és pedig akép, hogy az alap létesítésére szükséges összeg az érdekel községi szarvasmarha tenyésztő közönségre rovandó ki, tehényarány szerint. Ezen alapról a községi előljáró által pontos számadás vezetendő, s évről-évre a községi számadásokhoz csatoltatván, a megye bizottsága elé terjesztendő. Az ily kezelt alap semminemű más czélra nem fordítható. Jelen szabályrendelet áthágásából bsfolyó büntetésépnezek az érdekel egyes vagy csoportosult községek tenyészbika beszerzési alapjai javára fordítandók.

7. §. A tenyészbika beszerzéséről a 6. §-ban megjelölt idő alatt, a községi előljáró gondoskodni köteles, ugyszintén a szemlélo bizottság elé való vezetéseért is felelős, mit ha elmulasztana, az 1876. V. t. czikkben foglalt fegyelmi eljárás szerint büntetendő.

8. §. A községi tenyészbika oly községekben, hol községi csorda van, a legelés ideje alatt a csordában legelhetnek, a hol pedig a rendes esorda nincs, istálón tartandók, vagy pedig egyes vállalkozóknak felelősség terhe mellett istálózás vagy legeltetésre kiadandók. A község, vagy a csoportosult községek, esetleg vállalkozók, kötelesek a tenyészbikának jókarban tartásáról, pontos takarmányozásáról saját felelősségük terhe mellett gondoskodni. A községi bika által okozott károkért az illető pásztor, eselleg felügyelőséggel megbízott tulajdonosok felelősök; a kár megtérítése a fennálló mezőrendőri szabályok szerint történik. Szabadságukba áll a községeknek a községi tenyészbika tartási kötelezettséget magános vállalkozóknak egység szerint kiadni, ez esetben azonban a vállalkozókat ugyanazon kötelezettségek terhelik, melyek jelen szabályrendelet nem teljesítése vagy áthágása esetében a községeket sújtják.

9. §. Jelen szabályrendelet kötelezettségei alól kivételt képeznek azon szarvasmarha tulajdonos tenyésztők, a kik magán tenyészdējokra a szabályrendeletben foglalt kötelezettségek megfelelő tenyészbikát tartanak. Az ilyen magántenyésztők arra sem kötelezhetők, hogy magántenyésztőjük részére magyarfajta bikát tartsanak, hanem joguk-

ban áll bárminő czélra vezető tenyész anyagot használni. Ezen tenyésztők az illető községi bika beszerzési alaphoz, vagy a tenyészbika tartásához járulni nem kötelesek. Az ily tenyészetekben lévő bikák azonban csakis próbáltatásuk után (3. §.) vehetők közhasználatba; ha a tulajdonos bikáját e nélkül bocsátja ki, a 4. §. határozatai alá esik.

10. §. Ezen szabályrendeletben foglalt összes pénz-büntetések behajthatlanság esetében megfelelő elzárásra, és pedig 2 frttól 10 frtig egy napi elzárással, azon felül minden tíz frtig terjedő összeg helyeit egy-egy napi elzárást számítva, változandók át.

11. §. Ezen szabályrendelet a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium által ellátandó helybenhagyási záradék után következő november havában lép életbe. Kihirdetése és foganatosításával alispán aa bizatik meg.

Ezen szabályrendelet az 1880. XXXVII. t. cz. 14. §. értelemében újolag megállapított.

Kelt Alsó-Fehérmegye törvényhatósági bizottságának Nagyenyeden, 1880. évi október hó 11-én tartott közgyűléséből.

Kiadta: Török Bertalan főjegyző. — 3019. II. szám. — Magyar kir. belügyminiszter. Jelen, az 1881. évi febr. hó 15-ik napján 55160 ex 1880. sz. a kibocsátott itteni rendeletmhez képest módosított és megerősített szabályrendeletet az 1880. évi XXXVII-ik törvényczikk 15-ik §. alapján, ezennel megerősítem.

Budapesten, 1884. évi január hó 18-án, a miniszter helyett Prónay József s. k. államtitkár.

TANÜGY.

„A n.-enyedi ev. ref. Bethlen-főiskola 1883—84. tanévi értesítője. Kiadta az igazgatóság. Nagyenyeden nyomtatott Wokál János gyorsajtóján, 1884.

(Folytatás)

A gondviselés egy intézte az idők járását, hogy főiskolánk csupa romok között végezze az ő, és kezdje meg egy új évrnek és egy új korszaknak nagy reményekre jogosító munkásságát. A collegium legrégibb épületének azon része, mely az elvadult emberi indulat és esszeveszett párt-düh romlásai közt még fennmaradt volt: ma már el van tűnve a földszinéről. Romokban hever előtűnk!

Nemzeti fejedelmink utolsójának, Apafi Mihálynak ezen emlékét nem az ellenség, hanem mi magunk romboltuk le. De nem a kegyelet hiánya miatt, nem! Az a czél, melynek elérésére ő emeltette volt azon épületet, ma már nagyobb, szebbet követel tőlünk s minket a mult és a legközelebbi idők nagyon emésztő pusztításai daczára megsegített a jó Isten arra, hogy egy új díszes épületnek lapját már megvehettük. Azok szelleme, a kik a most lerombolt épületet emelték, kiengesztelődik majd az újnak láttára. Mert nem csak pusztá falak lesznek a régi helyén, hanem idők folytán tudomány és közmíveltség csarnokává fog válni az új épület. Azon tudományos műkincsek helyett, melyek az épületekkel együtt az erőszakos rombolásnak áldozatul estek: tudomány szeretet, szorgalom és tetemes anyagi áldozat már újat teremtettek s azt évenként gyarpítani fogják, hogy a gyűjtemény méltó legyen az új épülethez.

Nemes ifjuság! a multak kegyeletes emlékei után szóljunk már most a lefolyt tanévről. Minket e tanítézet előljáróságát és tanárkarát, a szülőket és a tanügy barátait legelőnkebben az érdekel, a mi e tanítézetben egy év folyása alatt veletek és általatok történt. Egy iskolai év történetének alanya és tárgya mindig a tanuló ifjuság kell hogy legyen. Általatok és bennetek valósul vagy hiúsul meg az a magas czél, melyért tanárok és tanítézetek vannak.

A mult tanév bezáró napján a rector-professor erős vonásokkal, eleven színekkel rajzolta azon czélt, melyet a protestantizmus s Bethlen-főtanodánk a tanuló ifjuság által elakart és elakar minden időben érni. Ezen czél a tudományos képzés mellett az volt és annak kell maradnia, hogy a társadalomnak nemes érzelmű, kötelességértő és teljesítő, magasatos eszményekért, vallásért és egyházért, nemzetért és hazáért lemondásra, önmegtadadásra kész, lelkesedni és áldozni tudó polgárokat neveljen. Mindenek felett ápolnia és megtartania kell ezt Bethlen-főiskolánknak, mely nemcsak középfoku oktatás és nevelést nyújt, mit betetőzni más intézet legyen hivatva, de részesíteni kell a magasabb foku tudományos és vallásérkölesi kiképzésben a társadalom azon embereit, kik e tanodából közvetlenül az Ur választott apostolai gyanánt lépnek ki; kik már kilépésük alkalmával méltók kell hogy legyenek a magasatos isteni megbízásra: „Ime adom az én ígémet a te szádba: gyamolj, irts, építs és plántálj!” (Jerem. I. 6. 7.)

A mult tanév végén a rector-professor Jeremiás próféta hangulatában találta magát, midőn ítéletet kellett mondania — ezen eszmény szempontjából — egy évi munkásságot eredményéről.

Beható, részletes megfigyelései alapján arra a meggyőződésre jött, hogy e főiskola magas várakozásának,

büszke reményének nem felelt meg egy évi magatörviselete úgy találta, hogy az erős, szent akarat, az a lankadatlan buzgó szeretet, melyek nélkül sem tudományos képzés, sem magasabb kötelesség-teljesítés nem képzelhető, köztetek nagy részénél hiányozt. Oly mulasztások és hibák mutatkoztak tanulói pályákon, melyek az életben bűnné és kárhózzá fajulhatnak el. Hivatkozott a még bennetek lakozható ifju szemérem és önméltóság érzetére; azon nemes ambícióra és magas aspirációra, melyeknek minden nemes kebelben élniök kell, melyeknek annyi dicső példányképét állíthatja csak ezen tanintézet multja is szemetek elibe; és végre fenyegetett a mi szigorú fellépésünkkel azon esetre, ha önmagatokban nem találjátok fel a javulásra vezető nemes ösztönöket.

Azóta ismét lejárt egy iskolai év. A tanári kar ez évben is szigorú és igazságos bírāja akart lenni a tanuló ifjuság magaviseletének s ehhez képest mondja ki ítéletét az évi beszámolóban.

Sem népoktatási, sem társadalmi és közgazdasági állapotaink még nem fejlődtek oda, hogy tudományos pályára, tudományos iskolákban csak olyanok jelentkezzenek, a kik külső hivatásuk és belső képességek által mind arra valók volnának. Így van ez a mi intézetünkénél is, mely gymnasiuma és theologiai akadémiaja által kiválólag tudományos intézet kell hogy legyen.

A tudományos oktatás eredménye és a tanuló ifjuságban nyilatkozó közszellem kiválólag e két tanfolyam növendékeinél jöhet vizsgálat és bírálat alá. És meg kell vallani, hogy a mi gymnasiumunkban még mindig vannak olyanok, a kiket anyagi és szellemi szegénységük képtelenné tesz a kor- és hazai viszonyok igényelte tudományos haladásra s általános műveltség megszerzésére. A gymnasiumi oktatás és nevelés nagy igényekkel lép fel a mai napság. Magas értelmi és erkölcsi fejlettséget követel a gymnasiumot végzett ifjútól s ez bizonyos vagyoni tehetség s erős értelmi és akaratbeli képesség nélkül el nem érhető. Innen van, hogy a gymnasium eltévesztett pályára lép annyi növendékre nézve, a kik más gyakorlati iskolában hasznos és megelégedett munkásokká képződhetnek volna, s a kik eltévesztett életüket szomorú erkölcsi elzüllyedésben, vagy megdőbbentő erőszakos halálban végzik. Innen van, hogy a leggondosabb tanítás és felügyelet mellett is annyi eredménytelen osztályzat minden évben és mindenik osztályban.

A theologia már más tekintet alá esik. Arra csak gymnasiumot végzett s tanulásra már képes ifjak jelentkezhetnek. Ha itt eredménytelenség jelével találkozunk: annak oka már magokban az egyének jellemében van.

(Vége köv.)

VEGYES HIREK.

— **Az aradi hadgyakorlatok** bevégeződtek: Ő Felsége f. hó 3-án elutazott. Ottmúlása alatt legérdekesebb volt az augusztus hó 31 tartott nagy fogadás ünnepélye, mely alkalommal a vallásfelekezettek s a szomszédos törvényhatóságok küldöttségei tisztelegtek. Ő felsége minden küldöttségnek válaszolt, még pedig sok tekintetben fontos figyelemzetéssel. Minket erdélyi részleket leginkább az egyetlen erdélyi részleki küldöttség, a hunyadmegyei fogadtatása érdekel, melyet következőleg adnak a lapok: A hunyadmegyei küldöttség nevében nagykapotivai Pogány György főispán ő felségét a következő beszéddel üdvözölte: „Császári és apostoli királyi felség! Legkegyelmesebb urunk! A mint bizonyossá lett az örömhír, miszerint felséged e szomszédos társtörvényhatóságot látogatásával szerencsétlenti, a fényes nevű ő Hunyadmegyei közönsége e végre egybehívott közgyűléséből az én vezetésem alatt küldöttséget rendelt, hogy felséged előtt legmélyebb hódolatát és őseitől öröklött alattvalói hűségét legteljesebb tisztelettel kifejezzük. Midőn felséged előtt e hódolati nyilatkozatot legmélyebb alázattal tolmácsolni szerencsés vagyok, kérem az isteni gondviselést, hogy felségedet birodalma népeinek boldogítására hosszasan éltesse és áldja meg felségedet, hogy hazánkat az eddig élvezett békeben királyi bölcsességével kormányozhassa. A béke áldása felséged nagy birodalmában hasznos lehet mindenütt, de talán sehol sem oly szükséges, mint hű Magyarországa keleti részein, hol felséged által fentartott külbáke folytán kellőleg megszárdul a belső béke, fejlődik a tudomány, virágozni indul a művészet, emelkedőben van a földművelés, versenyre kel ipar, kereskedelem, és dus forrásokat nyer a közjóllét. De bármily kiválóan óhajtuk hazánkra nézve az oly szükséges békét, ha felséged uralkodó háza s a birodalom vesztélyeztetett érdekei úgy hoznák magukkal, tapasztalni fogja felséged, hogy Hunyadmegye fiait az alattvalói hűségben, ragaszkodásban, áldozatkészségben a veszélyek között sem engedik magukat felmulni. Észedve hódolatunk legkegyelmesebb, elfogadásáért alattvalói alázattal ajánljuk magunkat és küldőinket felséged királyi szívének kegyelmébe.“ — Erre ő felsége a következőket válaszolta: „Örvendek Magyarország erdélyi részének egy törvényhatóságát is itt képviselve láthatni, minden alkalommal tanúsított hű ér-

zelmei nyilváníására. — Kedvesen fogadom ezt, s mondják megbizónak, hogy reményem — mint óhajtom — nem esik távol az idő, midőn alkalmam leend a szép Erdélyt hosszabb időre meglátogatni s küldőiket szülőföldükön is különös kegyelmemről biztosítani.“ E királyi válasz bizonyára élénk visszhangra fog találni bérceink között.

— **Abrudbánya város tisztujtása** f. hó 2-án a legszebb rendben történt meg Csató János alispán ur vezetése alatt. A tisztikar következőleg alakult meg: Polgármester és árvaszéki elnök Diószeghy Lajos, rendőrkapitány és közigyám Rákosi István, főjegyző és első tanácsos Ternovian János, tanácsos és árvaszéki elnök Miski József, tisztviselő Szebeni Ferencz, pénztárnok és adószedő Ferencz Mihály, számvévo Sidló Ede, aljegyző és irnok Roth Ferencz, levéltárnok és iktató Moldován Miklós, város-gazda, útbiztos, erdőfelügyelő Konyhoi Ferencz.

— **Mező-Szengyelben** augusztus 31-én benedekültatott a róm. katolikusok díszesen restaurált temploma, mely körül az erdélyi róm. kath. vallásalap, mint pátronus, mlgs Betegh Sándor mint főgondnok kiváló érdemekkel dicsekedhetnek. Főgondnok ur a templomnak egy 300 frtos új harangot is öntetett. Az ünnepélyes szertartást fényes papi segédlettel Gergely Ignácz főesperes-kánonok és püspöki biztos, az alkalmi szónoklatot pedig Fülel Szántó Lajos marosújvári lelkész teljesítették.

— **Donhoffer József** a marosludasi vasutállomás derék főnöke — mint több napilapban említve volt — ez-élt hetekkel a gezei határon két óriási saskeselyűt lőtt, melyeket szakértők által nagy gondnal és költséggel kitömve a trónörökös ő fenségének szándékszik felajánlani. Legrégibb vadászaink csodálattal nézegetik az óriás-szárnyasokat. Vajha a sasvadászatot annyira kedvelő trónörökös még jobban magas figyelmére méltatná erdélyi részünk havasait és tereit!

— **A Bethlen-főtanoda** tanévi megnyitó ünnepélye folyó hó 3-án az ev. ref. templomban folyt le. Kereszties József theol. tanár gyönyörű imája után felolvastattak az iskolai törvények és szabályok.

— **Esküvő.** Kerekes Sámuel igazgató-tanár Maros-Vásárhely augusztus 30-án tartotta esküvőjét Ajtai Nina kisasszonnyal, néhai Ajtai Mihály Maros-Vásárhely szab. kir. város volt polgármesterének leányával.

— **Polgár Károly** szintársulata engedélyt kért és kapott a városi tanácstól, folyó hó 25-én előadásait megkezdeni. A vidék legnagyobb s legjobb szintársulata, most Seps-Szentgyörgyön van.

— **Munkácsy Mihály** hírneves festőnk új képe „Krisztus a keresztifán“ Budapesten a műcsarnokban rendkívüli érdeklődést kelt. A kép a mester felügyelete alatt lett felállítva, ki nevével együtt tisztelői rendkívüli öröme hosszabb időre jött el. Ipolyi püspök Bars-Kereszturra, gr. Andrássy Gyula Terebesre hívták meg a művészt.

— **A hadgyakorlatok.** Honvédségünk, f. hó 8-án indul M.-Vásárhelyre. 10-én jön az 51-ik cs. kir. gyalogezred zenekarral; az nap városunkban marad. Szívélyes fogadására többen készülnek.

— **A cholera** most már Olaszországban, különösen Nápolyban és Spanyolországban szedi áldozatait. Nápoly lakossága rémülten fut szót, s ezáltal terjeszti a szörnyű betegséget.

— **„Carbenet“ jeles vörösbör.** Hektoliter 35 frt; nagyobb mennyiségben jutányosabb. Gyomorhajok, lázak stb. ellen kitévő óvszer. Megrendeléseket elfogad a kiadó.

— **A „Magyar Háziaszony“.** Az e czim alatt Budapesten megjelenő háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilapnak, mely a magyar gazdaszónok országos együletének hivatalos közlönye, — előfizetési ára egy évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 50 kr. Előfizethetni legelőszóiban postautalvány által a „Magyar Háziaszony“ kiadóhivatalához Budapesten, väci körút 20. — Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak, kik a kiadóhivatalhoz ezekért — legelőszóiban levelező lappal — fordulnak.

— **Piaci árjegyzék.** Nagy-Enyed. 1884. sept. hó 4-dikéről. Heetoliter tisztabuzza 5 frt — kr. Rozs 3 frt 50 kr. Elegebuzza 4 frt 25 kr. Törökbuza 5 frt — kr. Zab 2 frt 25 kr. 100 klgm széna 4 frt 40 kr. Egy kilogramm sertésbuzza 48 kr, marhahús 40 kr, borjúhús 36 kr. bérbécsus 28 kr.

KÖZGAZDASÁG.

Szőlőbirtokosok figyelmébe.

1882-ben bizonyos penészneve eltele a magyarhepepi szőlőket virágzás idején, kivált a magasabb fekvésű helyeken. E penész neve, — miként a filokszera-bizottsághoz Kolozsvárra beklüdtött gyökvarjak és levélzetből, a tett körülírásal ellátott okadatulásból kitünt, nem a vélt filokszera volt, hanem a nyert visszairás szerint penész, az ugynevezett „Oidium Jukkori“, mely szorványosan szokott előfordulni és rendszeren csak az évi termést rongja meg.

E baj ismétlődött kevesebb mértékben a magasabb fekvésű szőlőkben 1883-ban is. — Figyelemmel kísértem, mely fajok lesznek inkább ellepve a penész által s ugy találtam, hogy az ellepett területen minden faj egyenlően szenvedett, kivéve az Izabellát, ez ellent állott e nemű ellenségnek.

Folyó 1884. évben egy más hatalmas szőlőellenség lépett fel pusztító hatalmával, a „ragya.“ Szónéklül ezen Nyomatott Wokál János könyvnyomdájában N.-Enyeden.

körülményt azért nem hallgatom el, hogy a szőlőtulajdonosok a körülményekhez mérten jöv veszedelem ellen védekezhessenek az előre számított szőlőfajok ültetése által.

E pusztító elem július hó 1-től 10-ig terjedő idő között okozta nem csak Magyar-Herepén, de a szomszéd ozdi, dombai, süleyi szőlőhegyeiben a nagy károkat. — Ezen idő tájt kezdődtek ez évben az esős napok, miközben a levegő meglehetősen hűvösre változott; a szőlő növényzete ez időtáiban gyenge, fiatal volt, — az elázott szőlő növényzetre hirtelen magas fokú hőmérsékletű napsütés következett, mely a szőlőleveleket és nagyrészen már elvirágzott szőlőfűrtöket lövellő forró napsugarival felforrvalva a növényzetben a nedvet, e miatt a szőlő levelei s következőleg gerezdjei leforrázódtak, mire kevés napok alatt a növényzet szünetelt. A szőlő levelei és gerezdjei lesültek, szóval a szőlő szomorú képét mutatta a történt bajnak. Csak később mintegy 14 napok után kezdett új fejlődésbe indulni, de már ekkor a szépnek ígérkezett nagy termés tönkre volt menve.

Érte e baj inkább a magaslatokon fekvő szőlőket, hová a nap szúrós sütése inkább hatott; de kevesebb lefőzödött az aljabb fekvésű helyeken is, és általán inkább a szőlőfának napos oldalán, ugyan e bajt az északi fele sem kerülte ki; a nagyknak indult gerezdek egészen leszáradtak, néhol fillenkekké, kis fűrtékké váltak, melyek bizony nem hoznak pénzt az erszénybe.

A pusztítás aránya a fekete fajok közül a piros francia rózsaszőlő és a bacator félrészbent kért szenvedett. Laerima Christi $\frac{1}{4}$ -ban szenvedett. A Vilbaetri és Carbenet $\frac{1}{4}$ részben. A hazai fekete járdován $\frac{1}{4}$ részben, így a fekete király is. Van valami apró boggyóju, hosszú fűrtű ritkás fekete faj, ezt nem bántotta. Tramini és Burgondi $\frac{1}{4}$ részben. Keveset a fehér és fekete keeskecsesű; a fehér hazai muskatáj, többet mint $\frac{1}{4}$ -et az alexandriai muskatáj.

A fehér fajok közül a fehér francia Chassekás blons $\frac{1}{4}$ részben, a fehér fajok általán inkább szenvedtek; pld. Boros, Som, Leánya és Fehér Sorgosi $\frac{1}{4}$ részben, Fehér Járdován $\frac{1}{4}$ -ad részben, Riesling $\frac{1}{10}$ -ed részben.

Szomoruan jelzem ezen oklást, mit kikerülni nem áll ember hatalmában. Védekezni ezen baj ellen csak egy mód kínálkozik, oly fajt kell ültetni, mely a feant irt oidium jukkorernek és az idén romboló ragyának ellent bír állani. Ez a faj az Izabella. S ha még az is feltehető, hogy a filokszera is ellent áll, mennyire becses faj; méltó az általános elterjedésre. A ragya a hol leginkább pusztított ott sem szenvedett semmit, sem levélzetében, sem fűrtjeiben, sem növéssében. A 60-as évek óta szaporítottam és bizton állíthatom, hogy természet mindég gazdagon meghozta. Érése elég korai, boggyói nagyok sötét, feketék, eperizű, aromája nagy, mi miatt nem mindenkinek izlik; borán kevésbé érezhető e nagy aromája, azonban bora ez iz mellett kitűnő jó. Fokszám szerint áll hátrább hazai fajszőlőinknél. Boggyói husasok ugyan, de mivel nagyok, a borra nézve pótolja a levességet a gazdag termés hozománya által.

Mindazok, kik szőlőt ültetnek, mindenj utógondolat nélkül ültessék bár minő fekvésbe ezen fajt, az Izabellát.

Nagyobb mennyiségben van szaporítva Bedőházi János barátom által a gr. Dégenfeld család szőlőseiben Szász-Vesszősön. Van a Bethlen-főtanoda miriszlói szőlőjében is, néhány sor van nálam Maros-Koppádon és M.-Herepén.

Benkő Ferencz.

FELELŐS SZERKESZTŐSEG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

POLLÁK SAMU asphalturozó (Asphalteur)

KOLOZSVÁRT baromvásár 3. sz. (vörösfogadó.)

Elvállal nedves falak szárazzá tételét jótállás mellett. Válaszfalak (Isolirung) készítését, mely által ujonnan emelt falak a nedvességtől teljesen megóvatnak.

Továbbá járdák, kapualjak, udvarok, folyosók, magtárak, lakó- és fürdőszobák, pincék, konyhák, műhelyek, istállók, terasseok sat. sat., valamint kutak és sirok környékének asphalttal való burkolását legjutányosabb áron.

Kolozsvárt s vidékén számos már készült munkákra hivatkozhatva, van szerencsém a n. é. közönség becses pártfogását ezen kitűnő előnyél fogva elismert munkálatoknak teljesítésére kikéri.

tisztelettel

Pollák Samu.

Értekezhetni: N.-Enyeden Lieblich Lajos úrnál.

Nehány

A „T...
méri a m...
Alsó-Fehér...
női törvény...
moralis teki...
ját; azután...
megtámadja...
Miatán...
talan, oly a...
s értékökre...
zönség, hog...
hasábjain e...

I. Áll...
ur lábba...
Csató János...
comanda in...
rom. cath. ...
Bakk, cánd...
corecta“ stb...
30. 31-ik szá...
ból s a vála...
derék alispá...
hez szigorua...
az érdeklét...
hatósági biz...
adván, az a...
rifikkált 12...
ki igazolta, ...
perelve, de...
felmentett...
bizonyítja, u...

Aztán a...
közönység...
törvényt láb...
zülök egy se...
tanult és tud...
zottséggel bir...
is azt mondt...
sege nincs it...

II. Hiv...
82-ik számár...
lent cikkékt...
Herepey Káro...
ség és erkölc...
datnak, s a...
kező qualific...
officiali nu ma...
titi, se poate...
se intruneasc...
hiari.“ etc.

A tiszt...
cikkbent mo...
ben is oly k...
Vizakna váro...
a vármegyei...
rendreutasítá...
ralis magavis...
ránccigált viz...

Teljes...
is fog az erk...
megsértett ma...
ján, vagy pe...
szenynevet és...
nyesen megvá...
orezátlannul, ol...

III. Czik...
lázás mellett...
nu cerem dec...
caci ar muri...
Ha tekin...
sége s életk...
mint eddig...
nélkül megtu...
tisztelt román...
mi történnék...